

Téli mustra

Folyóiratunk 13. évfolyama, a záró számmal együtt – a babonával övezett szám jelentése ellenére – szerencsés évfolyamnak mondható tartalmi bőséget illetően: az eddigi leggazdagabb és talán legsokoldalúbb kínálattal igyekszik az olvasók pedagógiai, módszertani érdeklődését kielégíteni. Téli számunkban egyaránt jelen van a pedagógiai kultúraváltást hozó „jövő” – az írásbeliséget háttérbe szorító, a gyors és egyszerű információáramlást felhasználó oktatási, tanulási módok –, illetve a sok hasznos tanulsággal és követendő példával mögöttünk álló örökségünk, a „múlt”.

Műhely rovatunkban elsőként „a mai pedagógia nagy kérdésével” találkozhatunk: hogyan lehet az új, a virtuális valósághoz szokott, az informatikai eszközökkel együtt felnövő generációkat hatékonyan tanítani, illetve hogyan lehetne a hagyományos módszertani eszközök használatára kiképzett tanárokat felkészíteni e kulturális átalakulásra? Bár a címből arra következtethetünk, hogy a szerzők, Di Blasio Barbara, Jenák Ildikó és Gimesi László – a pécsi tudományegyetem oktatói – tanulmányukat a matematika és az informatika tanárai számára írták, a mondanivaló azonban messze túlmutat e két tantárgy módszertani követelményeinek elemzésén; a tanulságok egyaránt érvényesek a természettudományok, a humántudományok és az „elismertségnek nem örvendő” művészetek oktatásában. *Műhely*ünk folytatásában Egerbe, a tanárképző főiskolára invitáljuk olvasóinkat, ahol Hadnagy József tanár úr a szociálpedagógus-képzés módszereit tárja elénk, Klement Mariann pedig az iskolai konfliktuskezelés rejtelmeibe vezet minket.

*Nézőpont*unk első írásának bevezető soraiban is – hasonlóan az informatika-oktatás módszertanáról szóló íráshoz – egy századforduló során bekövetkező „szédületes sebességű” változásokról, a társaitól és a természettől elidegenedő emberről és egy paradigmaváltás szükségességéről olvashatunk. Ezúttal azonban nem a 21. század kezdetének informatikai térnyeréséről, a természeti környezetben kialakított kapcsolatokat veszélyeztető virtuális közösségekről, hanem az előző századfordulóban megszületett „életreform-mozgalmak” szellemiségéről, illetve Maria Montessori pedagógiai-didaktikai megfontolásairól. „...Az iskolásokat hagyni, hogy azt csináljanak, amit akarnak, könnyű munkákkal szórakoztatni őket, mintegy visszavezetni őket a nomád természetes állapothoz, nem elégséges” – idéz a Montessori-nézetek közül Tordai-Soós Kata, a tanulmány írója.

A rovat folytatásában Albert-Lőrincz Márton tanár úr a vallásoktatásról szóló – tavaszi számunkban megjelent – írásának témájához keres új szempontokat a napjainkban egyre erősödő migrációs válság kapcsán. „Minden

eszközzel őrködnünk kell azon, hogy a világ, amelyben élünk, ne válhasson a farkasemberek, bádogemberek világává, mert csak olyan világban érdemes élni, amely megvéd attól, hogy az ember embernek farkasa legyen” – utal Thomas Hobbes angol filozófusra a szerző.

Módszer-Tár rovatunkban Muhi Sándor tanár úr ezúttal a képzőművészeti nevelés módszertanának oktatását vizsgálja. Többek között arra keres választ, hogy kik taníthatják a felsőoktatásban a rajz és a kézművesség módszertanát, illetve mit lehet megtanítani a hallgatóknak a felsőoktatásban rendelkezésre álló félévben, csökkentett óraszámban.

Módszertani rovatunk folytatásában Szakács Mária mutatja be, hogyan lehet a néphagyományokkal színeesebbé tenni az óvodai tevékenységeket, élővé tenni eleink kultúráját. Az összeállításban az óvodapedagógusok a Márton-napi és a Luca-napi szokások felelevenítéséhez készült forgatókönyveket is megismerhetik.

Irodalomtanítás rovatunk három erdélyi író művészetének rejtelseit tárja eléink. Ködöböcz Gábor irodalomtörténész a „lélek otthonra találását” mutatja be Kányádi Sándor „makulátlan szépségű, nemegyszer keresetlen egyszerűségű gyermekverseiben”, Demény Piroska tanulmánya érzéki érzeteket láttat meg a „festői látásmódú” Bánffy Miklós gróf szecessziójában, majd e szinkavalkád után Málnási Sándor tanár úrral a mezősegi gróf, Wass Albert nyelvi virágoskertjébe léphetünk, a *Mire a fák megnőnek* című regény metaforái és szóképei közé.

Lapunk leggazdagabb és talán legérdekesebb kínálatát *Örökség* rovatunk nyújtja. A rovatban elsőként Fehér Katalin tanulmányával találkozhatunk, az ELTE emeritus professora ezúttal a felvilágosodás kori népnevelés egyik – talán legfontosabb – eszközéről ír: a kalendáriumokról. A Biblia mellett szinte minden családban jelen lévő könyv szerepét a korabeli hatalom is felismerte, és annak tartalmát igyekezett módosítani, hogy „az engedelmes, hasznos állampolgárok nevelésének” eszközévé tegye azt. „...a népből a kalendárium segítségével azt csinálók, amit akarok. Ostobává vagy okossá, babonássá vagy felvilágosulttá, merésszé vagy gyávává, patriótává vagy hazafiatlanná kell válnia vagy maradnia? Csak adjanak hatalmat a kalendárium felett” – idézi Pektor Fischer nyomdász véleményét a szerző. Pedagógusként érdemes elgondolkodni azon, hogy mivel tehetik, mivel teszik okossá vagy babonássá, felvilágosulttá... a „népet” a mai modern világban, és mivel, hogyan lehet az ilyenfajta manipulációt neveléssel ellensúlyozni. A rovat folytatásában – Kéri Katalin vezetésével – a reformkorból a 19. századba lépünk, és azt kutatjuk, mi lehetett ebben a korban a „nemzet sorsának az alapja”, és hogyan válhatott az „otthon a béke szigetévé. Az írás igen tanulságos a mai oktatástervezők, irányítók és mindazok számára is, akik megoldásokat keresnek zsákutcába került szakoktatásunk váltságára, megújítására és a különböző oktatási formák vonzóbbá tételére.

A hosszú 19. században tett séta után egy igen rövid időszak örökségének vizsgálatát kínáljuk: a két világháború között megszületett erdélyi nevelésügyi lapok történetét. Az eddigi legteljesebb ismertetést ezúttal Ozsváth Judit, a téma legavatottabb kutatója tárja lapunk olvasói elé. Összegzésében a korabeli nevelésügyi sajtót „igen szegényesnek” ítéli, mert csak „...egyetlen folyóirat merete felvállalni az oktatási-nevelési kérdésekkel való behatóbb foglalkozást, a többi, újság jellegű időszaki kiadványban hangsúlyos helyet kaptak a pedagóguslét és az iskolák körüli gondokkal kapcsolatos témák.” El kell fogadnunk ezt az értékelést, bár némi szomorúsággal gondolhatunk arra, milyennek látják majd a kutatók a második világháborút követő erdélyi nevelésügyi sajtót, és hogyan jellemzik a 21. század eleji helyzetet.

Neveléstörténeti kínálatunk Takács Zsuzsanna Mária tanulmányával zárul. A fiatal pécsi kutató előbb az orvosképzés közép-európai történetét vázolja fel, majd Berde Károly orvos-tanár életútjának ismertetése révén betekintést nyújt az erdélyi és a magyarországi képzés múltjába. A tanulmányban nemcsak az egyetemi oktatásról olvashatunk, hiszen: „Az orvosi nevelés nem kezdődhet csak az egyetemen – idézi a szerző Horányi Bélát –, hanem már a családban, majd később az általános és középiskolában törekedni kell arra, hogy azokban a gyermekekben, akik már ekkor késztetést éreznek az orvosi hivatásra, kialakuljanak azok a tulajdonságok, amelyek nélkülözhetetlenek az orvosi gyakorlat során.” A Kolozsváron, Szegeden, Pécsen és Boroszlóban is tanító, gyógyító Berde Károlyról írott sorokkal be is léptünk lapunk *Portré* rovatába. Ennek folytatásában Fodor László tanár úr a 20. századi neveléstudomány egyik legjelentősebb képviselőjét, az innovatív pedagógiai kutatások révén történő oktatásfejlesztés neves elkötelezettje, Gaston Mialaret munkásságát mutatja be olvasóinknak, a francia tudósét, aki „mindig kihangsúlyozta a pedagógusképzés minőségének jelentőségét, a nevelési jelenségekkel szembeni tudományos pedagógusi attitűdök kifejlesztésének fontosságát, a pedagógus megfelelő személyiségének, valamint a gyermekek lélektani megismerésének létfontosságát...”

Téli kínálatunkat egy példaértékű *Esemény*-ről készült beszámolóval zárjuk: Demény Piroska, a Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet igazgatója tanítványait vezette a Bákó megyei falvakba *együtt olvasni – együtt mesélni* a magyar nyelvet tanuló csángó gyermekekkel és lelkes tanítóikkal.

Reméljük, hogy sikerült felkelteni olvasóink érdeklődését téli *útravalónkkal*, és jövőre is megtisztelik folyóiratunkat írásaikkal, érdeklődésükkel.

A lap minden kedves olvasójának, szerzőjének és munkatársának is áldott ünnepeket kíván az (új)lélekölő leköszönő főszerkesztő

Székelly Győző